

IV
FLEŠIZVEŠTAJ

KULTURA NA JAVNIM SERVISIMA

Analiza programa Radio-televizije Srbije i
Radio-televizije Vojvodine
(januar-jun 2016)

OKTOBAR
MMXVI

RADIO-TELEVIZIJA SRBIJE

Monitoring programa Radio televizije Srbije, kao republičkog javnog servisa, već na prvi pogled pokazuje da ova medijska kuća vodi računa o obavezi da u svojoj programskoj ponudi ima sadržaje iz kulture, umetnosti, kreativnog stvaralaštva, kulturne politike, bez kojih programska funkcija svakog javnog servisa ne bi bila potpuna. Šestomesečno praćenje programa i kvantitativno-kvalitativna analiza pokazuju da i sami sadržaji iz oblasti kulture, ne računajući ostale programske funkcije, obiluju tematskom i žanrovskom raznovrsnošću i da su veoma solidan osnov zadovoljavanja komunikacionih potreba auditorijuma za informacijama i sadržajima iz ove oblasti.

Posebno su praćeni i analizirani programski sadržaji Radio Beograda i Televizije Beograd, kao osnovnih medijskih delova RTS-a. Korpusom monitoringa obuhvaćeno je po pet emisija radija i televizije.

SADRŽAJI IZ OBLASTI KULTURE NA PROGRAMIMA RADIO BEOGRADA

Radio Beograd kao radijski deo republičkog javnog servisa, na svoja četiri programa: Radio Beograd 1; Radio Beograd 2; Treći program i Program 202, plus Stereorama, kao program klasične muzike, ima veliki broj emisija iz oblasti kulture, a sadržaja sa ovom tematikom ima i u emisijama i programskim celinama koje nisu prevashodno namenjene kulturi. Od specijalizovanih emisija monitoringom je obuhvaćeno pet emisija Drugog programa jer je on dominantno namenjen kulturi, iako emisijā sa ovakvom tematikom ima i na ostalim programima Radio Beograda. Analizirane su emisije: *Beskrajni plavi krug*, *Kulturni krugovi*, *Sporovi u kulturi*, *U prvih pet – kulturni događaj nedelje* i *Oko Balkana*.

Pre podataka o specijalizovanim emisijama iz oblasti kulture, kratak pregled obima ovakvih sadržaja u informativnim emisijama Prvog programa Radio Beograda. U centralnoj informativnoj emisiji *Novosti dana*, koja je svakoga dana na programu u 15.00 časova i traje 30 minuta, u posmatranom periodu januar – jun 2016. godine, sadržaja posvećenih kulturi bilo je 6%. U emisiji jutarnjeg programa *Uhvati dan*, koja radnim danom traje tri sata, od 6.00 do 9.00, bilo je 22% sadržaja iz oblasti kulture, a ovaj procenat se u nedeljnim emisijama, koje su kraće

i traju dva sata, penje na 30%. Monitorovane su 24 emisije *Novosti dana* i 12 emisija *Uhvati dan*. Može se konstatovati da je ovo visok procenat sadržaja iz oblasti kulture, a uz to prilozima su objavljujivani sa vrlo širokim spektrom aktuelnih tema i dnevnih događaja.

Emisija *Beskrajni plavi krug* je na Drugom programu Radio Beograda svakog četvrtka od 10.00 časova, a predviđeno je da traje jedan sat, mada je u stvarnosti to oko 50 minuta. Urednik i voditelj je jedan čovek, Veljko Žujanović, koji najčešće ima dvoje saradnika - Zoranu Bokan i Sašu Žigića, uz dopisnike/reporetore iz dijaspore. Radi se o kolažnoj emisiji u kojoj dominira forma razgovora sa gostom u studiju ili telefonski razgovor sa gostom, dok su ostale rubrike kraće, raznovrsne, uz izveštaje koji govore o kulturnim aktivnostima dijaspore. Intervju je dakle glavna forma sa 90%, a prezentacija je aktuelni audio snimak ili uživo vođeni razgovor u 71% slučajeva. U ovoj emisiji nema prezentacije pseudodogađaja jer celinu sadržaja čine aktuelni događaji ili najava budućih 71% i medijska inicijativa 29%. U tematskom smislu, aktuelni događaji iz kulture i aktivnosti ili portreti kulturnih stvaralaca zauzimaju 43% priloga, a po 10% su prilozima koji govore o tri vrste tema: aktivnosti kulturnih institucija, pojedinačna dela u oblasti kulture i negovanje običaja i tradicije. Ono što je posebno zanimljivo u ovoj emisiji to je skoro potpuno uravnotežen procenat polne strukture subjekata emisije: učešće muškaraca je 50%, a žena 46%, što se u drugim emisijama ne može naći.

Emisija *Kulturni krugovi* je svakoga dana na Drugom programu u 15.00 časova, traje dva sata i ima status centralne kulturno-umetničke emisije. Po formatu je kolažnog tipa, bavi se umetničkom kritikom, osvrtom na aktuelne događaje, sadrži izveštaje sa dnevnih događaja, kao i komentare i druge žanrove. Deo emisije je posvećen zbivanjima u kulturi, a drugi je tematski deo uobličen kao *Ars sonora* (radiofonski eksperimenti), *Filmorama* (film), *Zlatni presek* (slikarstvo, arhitektura, vajarstvo, grafika, primenjene umetnosti), *Maske* (pozorište), *Gutenbergov govor* (književnost). U posmatranom periodu emisiju su vodile Gordana Đurđević, Tamara Krstić, Ana Vučković i Snežana Stamenković, uz 17 novinara. Emisija je žanrovski raznovrsna uz dominaciju izveštaja 49% i intervju 36%. U tehničkom smislu dominira prezentacija uz aktuelni audio snimak u 62% priloga. I ovde nema sadržaja o pseudodogađajima već samo aktuelnih i budućih događaja 84% i medijske inicijative 16%. Teme su bile: kulturni događaji i manifestacije, najave izložbi, filmova i drugih događaja, knjige, filmovi, a znatno manje: aktivnosti kulturnih institucija, kulturna politika države, trendovi u kulturi i druge teme. Specifičnost emisije je da su se stvaraoци iz oblasti kulture, kao subjekti emisije, pojavili u 59% slučajeva.

Sporovi u kulturi je jednonedeljna emisija na Drugom programu, svakog petka u 10.00 časova. To je jednočasovna emisija koju vodi Meliha Pravdić, koja najčešće ima dva sagovornika iz raznih oblasti kulture. Specifičnost emisije je da se kompletan sadržaj 100% emituje uživo iz studija. Nema snimaka sa terena ili događaja, telefonskih uključenja i slično.

Aktuelni događaji učestvuju sa 60%, a medijska inicijativa sa 40% priloga. U posmatranom periodu, najčešća tema je bila kulturna politika države sa čak 60% sadržaja. U ovoj emisiji muških subjekata je bilo 62, a ženskih 38%.

Emisija *U prvih pet – kulturni događaj nedelje* emituje se na Drugom programu nedeljom od 11.00 do 13.00 časova. Struktura emisije je jednostavna jer je voditeljka emisije Sanja Milić istovremeno i autorka svih priloga. U posmatranom periodu samo jednom je bila zamenjena drugim voditeljem. Svaka emisija ima gosta iz redova umetnika, teoretičara, kritičara ili predstavnika neke institucije kulture. Gost je sve vreme u emisiji, a u studiju se smenjuju i novinari i kritičari Radio Beograda, koji takođe u formi razgovora/intervjua govore o nekoj temi. Kao žanr, dominiraju intervju 57% i kritika 33%. Tehnička realizacija je dominantno uživo iz studija 94% uz po neko telefonsko uključenje. Najviše tema je vezano za aktuelne događaje i manifestacije 37%, pojedinačna dela iz kulture 28% portrete kulturnih stvaralaca 10% i kulturnu politiku države 7%. Konkretno, sadržaji govore o književnosti, pozorištu, baletu, muzici, likovnoj umetnosti i filmu. Kao subjekti, najprisutniji su stvaroci iz oblasti kulture i umetnosti 47% i novinari koji prate ovu tematiku 34%. Kao subjekti, muškarci su daleko brojniji od žena, a odnos je 71% prema 19%. Sagovornici su veoma kompetentni i ubedljivi. Nedostatak emisije je što voditeljka sagovornike uglavnom predstavlja samo imenom, ne navodeći njihovu profesiju ili funkciju, pa njihov stručni profil mora da se dešifruje iz konteksta.

Korpusom istraživanja obuhvaćena je i emisija *Oko Balkana*. Ona se emituje sredom od 10.00 časova i traje jedan sat. Autor i voditelj je Saša Ćirić koji ima dva ili tri sagovornika, što znači da se realizuje isto toliko intevjua. Tematski, emisija je posvećena književnosti pa su gosti književnici ili književni kritičari iz regiona. Regionalni karakter emisije je njena najveća specifičnoast i dobra mogućnost upoznavanja auditorijuma sa književnim trendovima u susednim zemljama.

SADRŽAJI IZ OBLASTI KULTURE NA PROGRAMIMA TELEVIZIJE BEOGRAD

Analizirano je pet emisija televizije RTS Prvog i drugog programa koje su posvećene kulturi. *Kulturni dnevnik*, *Od zlata jabuka*, sa Prvog programa i *Metropolis*, *Beokult* i *Kulturna tradicija Roma* sa Drugog programa.

Kao i u informativnim emisijama na programima Radio Beograda, tako i u informativnim emisijama Televizije RTS, svakodnevno su prisutni sadržaji iz oblasti kulture. Najznačajnija informativna emisija *Dnevnik 2*, koja je na Prvom programu televizije RTS svako veče u 19.30 časova, u posmatranom periodu imala je 4% rubrika iz kulture. Jutarnji program sadržao je 15% priloga sa ovom tematikom. Monitoringom su u šestomesečnom periodu obuhvaćene 24 emisije *Dnevnik 2* i 8 emisija *Jutarnjeg programa*.

Emisija *Kulturni dnevnik* je zapravo informativno-kulturna emisija, što govori i njen naziv. Na Prvom programu televizije RTS je svake večeri posle *Trećeg dnevnika* i traje oko 15 minuta. Ona, poput ostalih informativnih emisija tipa dnevnik, objavljuje uglavnom izveštaje sa dnevnih događaja iz oblasti kulture. Izveštaj je dominantna novinarska forma i zastupljen je sa 73%. Presentacija priloga je u 70% slučajeva uz aktuelni audio/video snimak, a povod izveštavanju su u najvećoj meri aktuelni i budući događaji 70%, a zaim medijska inicijativa 27%. Najčešće teme su aktuelni događaji iz kulture 54%, a odnose se na izložbe, koncerte, Međunarodni sajam knjiga u Novom Sadu. Zastupljene su i teme kojima se auditorijum informiše o aktivnostima umetnika iz raznih oblasti, kao i o pojedinačnim delima kulture. U procentima od 13% do 17% zastupljeni su prilozima o filmu, književnosti, likovnim umetnostima, pozorištu i baletu, a najzastupljenija je muzička umetnost sa 24%. Među subjektima emisije najviše je umetnika, 41%. Među njima su glumica Milena Dravić, pesnikinja Ana Ristić, reditelj Slobodan Šijan, dirigent Bojan Sudić, violinista Dejan Mihajlović, kompozitor Isidora Žebeljan, kostimograf Maja Tucaković i drugi. Specifičnost ove emisije je i pojavljivanje stranih subjekata kao sagovornika. Među njima su slovenačka književnica Mojca Kumerdej, upravnik pozorišta „Kerempuh“ iz Zagreba Duško Ljuština, italijanski violončelista Adrijano Fazio i drugi. I u ovoj emisiji među subjektima dominiraju muškarci 64% u odnosu na žene 32%. Objekti informacija su takođe u najvećoj meri pojedinci iz oblasti kulture 31%.

Emisija *Od zlata jabuka* je takođe trebalo da se monitoruje od januara do juna 2016. godine, jedna emisija mesečno, ali to nije bilo moguće jer u maju i junu više nije bilo ove emisije, a nije je bilo ni u martu, pa su monitoringom obuhvaćene tri emisije iz januara, februara i aprila. Emisija sadrži kao dominantnu formu reportažu o tradiciji, istoriji, neobičnim mestima, događajima, pojedincima i njihovim zanimanjima. Spiker saopštava najave, a imena autora priloga se ne saopštavaju, što nije dobro. Za razliku od drugih emisija ovde kao povod u potpunosti dominira medijska inicijativa sa 91% priloga, dok aktuelnim događajima i budućim događajima pripada 9% priloga. Teme su različite, a najviše je onih koje govore o negovanju običaja i tradicije. Specifičnost emisije je veliko učešće građana kao subjekata, čak sa 33%, što je više od drugih kategorija subjekata. U ovoj emisiji je zanimljiva i geografska raznovrsnost subjekata koji u velikoj većini nisu iz Beograda nego iz raznih krajeva Srbije. Uprkos dominaciji medijske inicijative, što znači da se mogu birati sagovornici i uprkos geografskoj šarolikosti subjekata, dominacija muških subjekata nad ženama je vrlo izražena i iznosi 71% prema 29%.

Metropolis je emisija Drugog programa televizije RTS koja se emituje četvrtkom između 20.30 i 22.00 časova. To je sedmični magazin iz kulture i umetnosti, a emituje se od 1993. godine. Pripremaju ga: Mirjana Bjelogrić, Neda Valčić Lazović, Maja Skovran, Radmila Radaković, Danijela Purešević, Svetlana Ilić i Vojka Pajkić Đorđević. Sadržaj čine prikazi,

analize, komentari, kritike, eseji o savremenom stvaralaštvu, tradicionalnim vrednostima, svakodnevnom životu, medijima. Među žanrovima najčešća je kritika 31%, zatim autorski izveštaj 28% i tematski prilog/paket 15%. Kvalitetu priloga doprinosi činjenica da je čak 85% priloga propraćeno aktuelnim audio/video snimkom. Kao povod dominira medijska inicijativa sa 67%, a najčešće teme su pojedinačna dela i aktivnosti kulturnih stvaralaca iz oblasti književnosti, filma, muzike i drugih umetnosti. U 38% priloga subjekti su sami kulturni stvaraoci. Ovde je nešto uravnoteženiji odnos polova kao subjekata jer muškaraca ima 58%, a žena 42%.

Beokult je takođe na Drugom programu televizije RTS, a emituje se svake srede u 20.30 časova. I ovde je programski personal kompletno ženski: Olivera Milošević, Selina Lovren Aksentić, Marija Nenezić i Lidija Božić. Novinarska forma koja je prisutna u svakoj emisiji je razgovor sa gostom u studiju, dakle intervju, mada je to samo 11% priloga, a dominira autorski izveštaj 31%, a uz njega i drugi žanrovi: tematski prilog/paket 20%, reportaža i drugi. Aktuelni događaj ili budući događaj i medijska inicijativa su povodi za priloge u odnosu 63% prema 37%. Visok je procenat opremljenosti priloga aktuelnim audio/video snimkom, čak 74%. Tematska struktura je veoma uravnotežena mada najviše ima priloga o aktuelnim događajima, zatim o aktivnostima kulturnih stvaralaca, pojedinačnim delima iz oblasti kulture i kulturnim trendovima. I ovde su kulturni stvaraoci, pojedinci, najčešći subjekti priloga sa 62%.

Emisija *Kultura i tradicija Roma (Kulturako aresipe, rom)* je uvrštena u korpus istraživanja jer se radi o retkom programskom zahvatu koji govori o jednoj nacionalnoj manjini i na njenom jeziku. Međutim, ova emisija koja se produkuje u Radio televiziji Vojvodine, a emituje i na Drugom programu televizije RTS, na republičkom javnom servisu ima veoma nesigurno mesto u programskoj šemi, pa je u šestomesečnom periodu od predviđenih 6 emisija, analizirana samo jedna, ona od 28. februara. U ovoj emisiji nisu sadržani prilozi samo iz kulture iako njen naziv to nagoveštava. Autor i voditelj je Petar Nikolić, koji često postavlja sugestivna pitanja i daje zaključke u smislu: „Romi moraju preuzeti inicijativu...“, „Jasno je da bez obrazovanja ne možemo očekivati da nešto promenimo...“. Ovakav odnos voditelja treba shvatiti kao napor da se romska populacija motiviše na aktivniji odnos prema sopstvenom životu i mogućim promenama.

ZAKLJUČNA ZAPAŽANJA

Za ukupnu programsku ponudu sadržaja iz oblasti kulture na radio i televizijskim programima Radio televizije Srbije može se konstatovati da je veoma dobra i da je tematski i žanrovi raznovrsna. Različite emisije, zbirno, obuhvataju sve aktuelne teme, prezentiraju događaje i pojave, osvetljavaju pojedinačne aktivnosti umetnika, kulturnih radnika, a problematizuju i pitanja iz rada institucija kulture i ukupnu kulturnu politiku. U toj

sveobuhvatnoj uređivačkoj koncepciji svaka radijska i televizijska emisija čuva svoje posebnosti i ostaje prepoznatljiva u programskoj šemi. Neke emisije imaju složenu žanrovsku strukturu, a u nekima dominira dijaloška ili polemička forma. Pojedine emisije više informišu, dok druge problematizuju i analiziraju. Veoma je značajno da su u vrlo visokom procentu korišćene tehnološke mogućnosti medija i više od dve trećine priloga prezentirano uz audio i audio/video snimke.

Među vrednostima koje se promovišu, visoko mesto zauzima negovanje nacionalne kulture i stvaralaštva, što je saglasno pretpostavljenim funkcijama i zakonskoj obavezi javnog servisa. Nisu međutim zanemarene ni ostale univerzalne vrednosti svetske i evropske kulture i kulture regiona.

Odnos subjekata emisija prema objektima je u vrlo visokom odnosu pozitivan, što upravo govori o podršci kulturnom i umetničkom stvaralaštvu, kako pojedinaca tako i institucija kulture. Među subjektima u približnom odnosu 2:1 dominiraju subjekti muškog pola. Iako to nije obuhvaćeno monitoringom, može se uočiti da je u slučaju programskog personala situacija obrnuta, jer dominiraju urednice i novinarke.

U jednom broju emisija ponekad se zbog dužine priloga ili razgovora sa jednim sagovornikom može dogoditi smanjivanje pažnje slušalaca/gledalaca, a uprkos žanrovskoj složenosti može se konstatovati izvestan nedostatak rubrika istraživačkog novinarstva. Ovo je, međutim, više sugestija za dalji rad, nego kritika, jer uočene pojave nisu prisutne u većoj meri.

Skoro sve emisije namenjene sadržajima iz kulture i na programima Radio Beograda i televizije RTS mogu se naći na internet stranici javnog servisa. Problem postoji sa emisijom o kulturi Roma i bilo bi dobro da uređivački tim ovaj problem reši, razume se, u interesu odgovarajuće ciljne grupe, u ovom slučaju Roma.

RADIO-TELEVIZIJA VOJVODINE

Javni serisi prateći sve oblasti javnih delatnosti valjalo bi da ostvaruju informativnu, obrazovnu i zabavnu funkciju. Ukoliko ovaj princip smatramo važećim tada bi trebalo da događaji, pojave i osobe iz sfere kulture budu prezentovani u informativnim, obrazovnim i emisijama iz kulture i zabave.

Javni servis Vojvodine prema rezultatima kvantitativno-kvalitativne analize sadržaja programa emitovanog u prvih šest meseci 2016. godine zadovoljava kriterijum ostvarivanja javnog interesa u oblasti kulture, jer su i u radijskim i u televizijskim emisijama ti sadržaji

plasirani u zadovoljavajućem obimu u odnosu na ukupno raspoloživo emisiono vreme, uglavnom na profesionalan i u pojedinim programskim segmentima i veoma kreativan način.

Analizirani su program na srpskom i mađarskom jeziku kao najrazvijenijem od svih ostalih 8 programa na jezicima nacionalnih manjina koji se emituju na javnom servisu Vojvodine.

PROGRAM NA SRPSKOM JEZIKU

Radijski sadržaji RTV-a na srpskom jeziku emituju se 24 časa na prvom programu, tako da su sve emisije i blokovi (informativnog, obrazovnog, kulturnog, dečijeg i zabavnog karaktera) smešteni u okvire tog jednog programa raspoređeni, prema logičnom sledu, u odnosu na tip sadržaja i vreme emitovanja.

Sadržaji iz kulture plasirani su u informativnim emisijama, kolaž blokovima poput jutarnjeg, prepodnevno i popodnevno programa i specijalizovanim emisijama koje su uglavnom u večernjim, trećeprogramskim, terminima.

U informativnim emisijama, pre svega, centralnoj informativno-političkoj emisiji (CIPE) Novosti postoji stalna rubrika Kultura koja je obuhvatala 4% sadržaja pre majskih (od 18. maja) uredničkih promena u RTV, a čak 10% nakon njih. Međutim to značajno povećanje nije uslovljenom promenama uređivačkog koncepta, već mnogobrojnim događajima, pre svega festivalima (Sterijino pozorje, Infant, Šekspir fest, Palički filmski festival itd.) koji se upravo u to vreme dešavaju.

U jutarnjem programu sadržaji iz kulture (15%) su u posmatranom periodu bili prezentovani u najavama (fleš vesti, telefonsko uključenje organizatora) isključivo kulturno-zabavnih pseudodogađaja tipa kobasicijada, slanijada na kojima se osim folklora u programu nalaze i neki elementi popularne kulture. Sadržaja iz takozvane elitne ili avangardne kulture nije bilo, što je u saglasju sa vremenom emitovanja i tipom emisije.

U Prepodnevnom programu (24%) postoji stalni termin za rubriku iz kulture, koja se potom reprizira u popodnevnom programu, u kojem gostuju predstavnici kulturnih institucija i stvaraoci iz različitih oblasti u kulturi i umetnosti. Najviše ovih sadržaj na prvom programu Radio Novog Sada je ipak u podnevnom programu (44%).

Specijalizovane emisije trećeprogramskog tipa sa fokusom na film, pozorište, slikarstvo i književnost poput Spektra, koji se emituje petkom od 22.05 pa do ponoći, i to još od početka osamdesetih godina Dvadesetog veka, predstavlja, slobodno se može reći, brend Radio Novog Sada kada je u pitanju umetnička scena, pre svega Vojvodine, ali u zavisnosti od značaja događaja i Srbije, pa do novoustanovljenih emisija kao što su Art salon (2008) i U dobrom društvu (2014).

Kompletnu ponudu iz kulture o kulturi i kulturnoj politici realizovale su u posmatranom meriodu samo dve novinarke urednice u punom radnom odnosu i jedna honorarna saradnica pod stalnim ugovorom, s tim što samo emisiju U dobrom društvu (jednosatni intervju sa poznatim stvaraocima) realizuju još dve osobe van sastava redakcije. To je u odnosu na vreme od samo petnaestak godina unazad, kada je u redakciji za kulturu radilo najmanje 10 novinara i novinarki u punom radnom odnosu (specijalizovanih likovnih kritičara 2 osobe, pozorišnih kritičara 2 osobe, filmskih kritičara 2 osobe, književnih kritičara dve osobe, alternativna i amaterska umetnička scena jedna osoba, religija jedna osoba), i barem isto toliko honorarnih saradnika, sa istim obimom emisionih minuta posvećenih kulturi, danas veoma malo. Stoga se puno sadržaja iz kulture reprizira nekoliko puta u toku dana, ili sedmice, u različitim terminima, a od žanrova prevlađuju intervjui sa gostima u studiju, uz izuzetno malo složenih novinarskih publicističkih žanrova tipa umetničke kritike, polemike, analitičkog radio/tv paketa.

Posledica ovako skromne kadrovske politike radijskog javnog servisa Vojvodine je da na primer u emisiji Spektar koja je kolažnog tipa i bavi se isključivo promovisanjem aktuelnih događaja iz uglavnom etablirane, retko alternativne kulture, osnovni sadržaj su festivali, otvaranje izložbi, nova književna izdanja, a žanrovi intervjui i to uživo 61%, izjave sa događaja 26% a umetnička kritika svega 2%. Bez obzira na visokoprofesionalni novinarski rad, učinak ne može biti drugačiji.

Art salon (polučasovna emisija) i U Dobrom društvu (jednočasovna emisija) su noćni, trećeprogramske intervjui sa uglednim stvaraocima iz različitih oblasti. Art salon neguje etabliranu i avangardnu kulturu, prateći događaje i beležeći neretko zvučni zapis na samom skupu, odnosno kombinujući intervju sa tonskim zapisom sa lica mesta. Emisija „U dobrom društvu“ podrazumeva isključivo razgovor u studiju sa poznatim umetnikom /umetnicom o celokupnom radu, pogledu na svet, svakodnevi. U posmatranom periodu, na primer, gostovali su glumci Ivan Bosiljčić, Marko Nikolić, Ljilja Kapor (supruga Mome Kapora). U Art salonu su na primer o knjizi „Izmeštanje horizonta“ Jovana Čekića govorili filozof Ivan Milenković i teoretičar umetnosti Miško Šuvaković - zvučni inserti razgovora priređenog u Zavodu za kulturu Vojvodine; a povodom dodele nagrade "Tradicija avangarde" umetniku Božidaru Mandiću, reprizirana je emisija o novosadskoj avangardnoj sceni sedamdesetih, u kojoj o toj umetničkoj epizodi govore Slobodan Tišma, Predrag Vranešević i Božidar Mandić. Ova emisija izlazi iz granica Srbije. Tako je dramski pisac Slobodan Šnajder govorio o svom novom romanu „Doba mjedi“, o dramskom opusu, o poziciji u hrvatskoj kulturi, ali i o svakidašnjici koju živimo/trpimo na ovim prostorima.

Sporadično stvaraoci iz oblasti kulture su gosti i u noćnom programu Radio Novog Sada.

Osim navedenog u programu postoje i emisije koje afirmišu muzičko stvaralaštvo i pripremaju ih novinari muzičke redakcije koja "opslužuje" emisijama ili samo muzičkim sadržajima za različite potrebe prvi, drugi i treći program Radio Novog Sada.

Kada je reč o sadržajima koji se emituju na prvom programu RNS posebno se izdvaja dvočasovna sedmična emisija Muzika mundane koju je krajem osamdesetih pokrenuo urednik Ilija Vrsajkov, spoljni saradnik vrsni poznavalac muzičke umetnosti i kulture uopšte. Njegovu koncepciju priča o muzici preuzela je i muzikološkinja Jovanka Stepanović, novinarka i urednica RNS. Emisija Muzika mundane afirmiše kompozitore i interpretatore ozbiljne muzike, prati aktuelne muzičke događaje i dostignuća kompozitora iz zemlje i sveta. U posmatranom periodu, na primer, jedna emisija je bila posvećena koncert pijanisti Ferico Buzoniju, a druga In memoriamu Bili Idolu.

Televizija javnog servisa Vojvodine prvi program na srpskom jeziku sadržaje iz kulture plasira i u okviru CIPE: TV Dnevnik u 17h (emituje se na celoj teritoriji Srbije) - 4%, Vojvođanski dnevnik u 22.00 - 11%, Razglednice, popodnevni program - 15% (do promena u RTV) i 18% (nakon promena, što je bilo uslovljeno velikom ponudom aktuelnih događaja iz kulture, kao i u Jutarnjem programu: 12% (do promena u RTV) i 19% (nakon promena).

Vojvođanski dnevnik u 22.00 ima svakodnevno poseban blok posvećen kulturi. Auditorijumu se prezentuje potpuri vesti i izjava o svim značajnijim događajima iz etablirane kulturne ponude, retko alternativne kulture (isti nalaz je dobijen i 2011 kada su monitorovane samo emisije iz kulture u RTV na svim emitujućim jezicima, rezultati dostupni na sajtu NNŠ), koji su obeležili dan u Vojvodini, a ako su događaji izuzetnog značaja onda i na nacionalnom nivou. U poređenju sa sličnim emisijama drugih nacionalnih i regionalnih televizija ova CIPE se izdvaja po kontinuiranom dobrom i obimnom plasmanu događaja iz kulture.

Izdvajamo i kolaž emisiju Paleta koja predstavlja zapravo sažetak najaktuelnijih priloga emitovanih na Drugom programu RTV koji realizuju redakcije na jezicima nacionalnih manjina. Emituje se svakog radnog dana od 10 časova i 10 minuta pre podne, promenljive dužine (od 15 do 60 minuta). Ovo je jedinstvena emisija u regionu po multikulturnom konceptu koji afirmiše, pošto je ovaj format zapravo način da se na Prvom programu (srpski jezik) afirmiše multikulturalnost, kao i jezici manjina i da se većinsko stanovništvo upozna sa događajima, pojavama i ljudima iz zajednica nacionalnih manjina koje su emitovane na Drugom programu TV RTV formatiranom za emisije na 9 jezika manjina. To je dobra odluka uredništva javnog servisa Vojvodine jer na taj način afirmiše i čini dostupnim i većinskoj zajednici pitanja vezana za nacionalne manjine i njihovu svakodnevicu. Istovremeno zasigurno ima i onih gledalaca koje zanimaju pojedine teme koje se emituju na Drugom programu RTV, ali ne mogu da ih prate zbog jezičke prepreke. Ono što se ne može smatrati dobrom praksom je neujednačen profesionalni standard priloga i to što nisu svi

prilozi prevedeni na jezik većine, odnosno ponekad se desi propust pa na srpskom može da se pročita samo ime i prezime sagovornika, ali ne i da se razume o čemu oni govore. U Paleti, tokom posmatranog perioda, 14% sadržaja bilo je posvećeno kulturi nacionalnih manjina. Podsetimo da je Statutom Vojvodine upravo kultura nacionalnih zajednica jedna od osnovnih nadležnosti Autonomne pokrajine Vojvodine.

Osim navedenog prvi program televizije Novi Sad (program na srpskom jeziku) emituje i specijalizovane emisije posvećene kulturi kao što su na primer Folder kultura i Plavi krug, kao i muzičke emisije od kojih izdvajamo Gruvanje, namenjenu mladima. Karakteristika navedenih emisija je kreativnost, dobar vizuelni dijazn i uopšte uzevši televizičnost.

PROGRAM NA MAĐARSKOM JEZIKU

Radio Novi Sad program na mađarskom jeziku, osim u informativnim emisijama (8%), kulturi daje prostor i u posebnim emisijama (u okviru ove analize monitoring se odnosio na emisiju „Metszetek“). „Metszetek“ je na programu petkom i osim priloga koji govore o događajima u mađarskoj zajednici u sferi kulture, obično sadrži i intervju ili kolaž intervju sa raznim akterima kulturne scene. Posmatrajući „otvorenost“ prema drugim kulturama kao i prema alternativnoj kulturi, u slučaju Radio Novog Sada, ovaj segment programa je zatvoreniji. Manje informacija se nudi iz drugih zajednica, uređivačka politika je više fokusirana na mađarsku zajednicu. Bilo bi poželjno proširiti „granice“ emisije. Istovremeno moramo naglasiti da u programu Radio Novog Sada na mađarskom obrađene teme imaju ozbiljan profesionalni novinarski kvalitet i što je još značajnije neguje se visok jezički standard, što je jedan od osnovnih zadataka javnog servisa na jezicima manjina, jer se time utiče na smanjivanje jezičke asimilacije.

Televizija Vojvodine, program na mađarskom jeziku, neguje visok stepen profesionalnosti kada je reč o programu o kulturi. Televizija sa jedne strane pokušava da neguje tradiciju i kroz program o kulturi, ali istovremeno nudi prostor i umetničkim granama koje su posvećene sadašnjosti odnosno alternativnoj kulturi. Pozorište, književnost, ples ali i slikarstvo dobijaju svoje mesto u programu. Posebno je pozitivno to što redakcija nije fokusirana isključivo na Novi Sad i Suboticu, već nudi uvid u rad umetnika i u manjim sredinama. Istovremeno ne zatvara zajednicu u sopstvene okvire (na primer Jelen let - prilog o filmovima koji su predstavljeni na filmskom festivalu u Kanu..). „Otvaranje“ prostora za amaterske trupe takođe karakteriše uređivačku politiku redakcije na mađarskom jeziku Televizije Vojvodina (na primer u emisiji Jelen let 16.04.2016. prilog o susretu amaterskih pozorišta u Zrenjaninu).

Valja istaći da pogram na mađarskom jeziku, i radijski i televizijski, RTV tradicionalno neguje dobru redakciju za kulturu u kojoj su radili/rade kao novinari i ugledni kulturni stvaraoci i prevodioci iz mađarskih sredina u Vojvodini, doduše više u ranijem periodu nego danas.

ZAKLJUČNA ZAPAŽANJA

Ponuda sadržaja iz kulture u programima RTV Vojvodine na srpskom i mađarskom jeziku je zadovoljavajuća i to u svim ulogama koje javni servis treba da ostvaruje (informativna, obrazovna i kulturno-zabavna). Takođe valja istaći da su novinari, danas veoma retki u RTV, kojima je sektor kultura i stvaralaštvo, veoma profesionalni i specijalizovani za oblast koju prate.

Međutim, kultura na javnom servisu Vojvodine se svodi najčešće na izveštavanje o događajima iz kulture. Stoga što nedostaje više novinara različite specijalizacije za pojedine oblasti iz sfere kulturnog stvaralaštva (kritičari u pravom smislu te reči: filmski, pozorišni, likovni, književni – stoga i nedostaje umetnička kritika koja je jedan od najzahtevnijih publicističkih novinarskih žanrova); zatim više alternativne umetničke scene (izuzetak je redakcija na mađarskom jeziku); kao i permanentnog, ozbiljnog, dubinskog, promišljanja kulturne politike i afirmacija multikulturalizma koji je svojstven vojvođanskom kulturnom obrascu.

U emisijama na srpskom jeziku retki su izveštaji o događajima iz kulture koji se realizuju u manjinskim zajednicama, izuzetak su predstave Ujvidek sinhazija (Novosadskog pozorišta na mađarskom jeziku koje neguje prevodilačku kulturu) i prevodi na srpski izdavačkih poduhvata pisaca na nekom od jezika manjina. Mnogo češće se o događajima na jeziku većine izveštava u emisijama za kulturu na jezicima manjina.

Odnos subjekata prema objektu je najčešće pozitivan i afirmativan, jer se u većini emisija promovisu stvaraoci i kvalitet umetničkog dela, odnosno događaja. Gotovo se uopšte nije promovisala, na primer, andergraund kultura, ili globalizacija u kulturi i stvaralaštvu, vrlo retko odupiranje komercijalizaciji (sve navedeno je postojalo kao mogućnost za kvantitativnu identifikaciju u kodnom protokolu).

Sve emisije iz kulture mogu se pratiti na Internetskoj stranici javnog servisa Vojvodine kako uživo tako i u odloženom slušanju/gledanju. Međutim nije podjednako ažurno postavljanje emisija na sajt za odloženo slušanje/gledanje tako da se u posmatranom periodu dogodilo da neke emisije nikada nisu ni postavljene na sajt. S obzirom da bi trebalo da je jedan od ciljeva javnog servisa privlačenje i mlađeg auditorijuma, takozvane generacije digitalnih urođenika, kojima je internetsko virtuelno, prostor-vreme, osnovni izvor informacija i zabave, ažurnost postavljanja svega što se emituje na sajt RTV je prioritet. ■